

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीनिवासरामानुजमहादेशिकैः (मैसूर आण्डवन्) अनुगृहीतम्
॥ श्रीमन्निगमान्तमहादेशिकवैभवशतकम् ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ श्रीमन्निगमान्तमहादेशिकवैभवशतकम् ॥

यत्कृपालेशमात्रेण सदोल्लसति सन्मतिः।
वेदान्तदेशिकमणिः सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

यदाकृत्या घण्टा वृषगिरिपसङ्कल्पविहिता
कुले वैश्वामित्रे सदयमुदयं प्राप भुवने।
सदारामं विश्वप्रियमतिविरक्तं तमनघम्
गुरुं वेदान्तार्यं सुचरितमुपासेऽनवरतम् ॥ 1 ॥

नभस्यश्रोणायां विबुधजनभाग्यात् समुदितः
सुतोऽनन्तार्यस्य प्रथितगुणभूमा कविवरः।
नुतः काञ्च्यां सर्वैरपि च वरदेनाहितमतिः
गुरुं वेदान्तार्यं तमहमनिशं यामि शरणम् ॥ 2 ॥

यस्यानन्तार्यसूरिः व्यतनुत विहितं जातकर्मादि तातः
तोतारम्बाहृदब्जं विकसितमभवत् यस्य लीलाविलासैः।
बन्धुं विश्वस्य सन्तं सकलनिगमवाग्बन्धुमानन्दसिन्धुम्
वन्दे वेदान्तसूरिं भवजलधितरिं श्रेयसामाकरं तम् ॥ 3 ॥

संसारार्णवमग्नमादृशजनोत्ताराय योऽवातरत्
अङ्घ्रिभ्यामवनौ चचार विबुधोत्तंसोऽहसां ध्वंसकः।
श्रीरामानुजसम्प्रदायमनघं संस्थाप्य सर्वार्थदम्
श्रीमद्वैष्णवसन्ततिं सुविशदं योऽवर्धयत्तं भजे ॥ 4 ॥

चूडाकर्म चकार यस्य जनको वर्षे तृतीये शुभे
 विद्यारम्भनिदानमक्षरचयं सामोदमन्वग्रहीत्।
 बालं वारिजनेत्रपौत्रममलं श्रद्धानिधिं तं गुरुम्
 प्रत्युत्पन्नमतिं नमामि महितं वेदाञ्चलार्यं सदा ॥ 5 ॥

आत्रेयेण च मातुलेन सहितो रामानुजार्येण यः
 वात्स्यश्रीवरदार्यसन्निधिमगात् बाल्ये कदाचित् सुधीः।
 प्राचार्यस्य कृपाकटाक्षमहितं त्रैविद्यमान्यो भवे -
 त्याशीर्वादमवाप्य मङ्गलनिधिः रेजे तमेवाश्रये ॥ 6 ॥

तातोऽनन्तगुणोज्ज्वलो बुधवरोऽनन्तार्यसूरिर्मुदा
 प्राप्ते चाष्टमवत्सरे गुणनिधेर्यस्याकृतोपायनम्।
 प्राज्ञो ब्रह्मविदुत्तमस्समभवत् यो ब्रह्मचर्योऽज्ज्वलः
 आम्रायान्तगुरुं तमन्वहमहं श्रेयोऽम्बुवाहं भजे ॥ 7 ॥

आम्रायानखिलान् स्वमातुलकृपाभूम्नाग्रहीत् यः तदा
 सर्वोपादृतवेदपाठपुनरुच्चारानपेक्षो बभौ।
 तत्तादृङ्मतिमान् स्वधर्मनिरतः स्वाङ्गान् समग्रान् दधौ
 तं विद्यानिधिमागमाञ्चलगुरुं विद्याधिगत्यै श्रये ॥ 8 ॥

कन्यां मान्यकुलोद्भवां अनुपमां रूपादिसल्लक्षणैः
 युक्तां श्रद्धधतीं क्रियासु विमलास्वाजानशुद्धां शुभाम्।
 स्तुत्यां यः परिणीय शास्त्रविहिते रेमे गृहस्थाश्रमे
 तं वन्दे निगमान्तदेशिकमहं सत्कर्मसंसिद्धये ॥ 9 ॥

विंशत्यब्दवयःप्रमाणसमये सन्दर्शनीयोऽखिलैः
 मीमांसादिसमस्तशास्त्रविशदप्रज्ञो बभौ यो गुरुः।
 त्रिंशद्वारममोघवाग्विलसितैः श्रीभाष्यमाश्रावयत्
 तं तत्त्वैकनिकेतनं श्रुतिशिरस्सूरिं भजाम्यन्वहम् ॥ 10 ॥

श्रीरामानुजदेशिकोत्तममणेः आत्रेयगोत्राञ्जितात्
 संप्राप्यामलवेदशीर्षयुगलं मन्त्रं च गारुत्मतम्।
 गत्वाहीन्द्रपुरीं ततो मनुमिमं ध्यायन् सुपर्णं श्रितः
 तुष्टेनाप च तेन यो हयशिरोमन्त्रं तमाभावये ॥ 11 ॥

योगी ज्ञाननिधिः विरक्तिमहितो भक्त्युज्ज्वलो यो गुरुः
 ध्यायन्नोषधभूधरे नरहरेः पार्श्वे तुरङ्गाननम्।
 आनन्दाश्रुविलोचनो विरुरुचे लालासुधाप्यायितम्
 यं चक्रे सुविबोधहेतुममलं तं भावये देशिकम् ॥ 12 ॥

स्तोत्रं वाजिमुखस्य यो व्यरचयत् सर्वाभिरामं तथा
 पक्षीन्द्रस्य समस्तसिद्धिफलदां पञ्चाशतं चाद्भुताम्।
 तत्तद्देवकृताज्ञया सुमनसां प्रीत्यै च पञ्चाशतम्
 देवाधीशितुरच्युतस्य शतकं तं देशिकेन्द्रं भजे ॥ 13 ॥

गाधां रत्नत्रयेद्धां नवमणिरुचिरांडोलिकागाधिकां च
 गाधां कन्तुप्रधानां सुललितघुटिकागाधिकामप्यपूर्वाम्।
 कौबेराक्षिप्रमोदोद्वहन सुमधुरां हास्ययुक्तां च गाधाम्
 सर्वालङ्कारसूतिं व्यतनुत कुशलो यस्तमाचार्यमीडे ॥ 14 ॥

तत्रैव प्रतिपक्षभङ्गमपरं चक्रेऽद्भुतं यो मुदा
 गद्यं राघवपुङ्गवस्य मुरळीलोलस्तुतिं चेष्टदाम्।
 मन्दामन्दविबोधनैकनिपुणं तं सर्वविद्याचणम्
 श्रीमद्वेङ्कटनाथदेशिकमहं सेवे पुमर्थप्रदम् ॥ 15 ॥

तस्मात् गोपपुरीमवाप्य सुभगां देहव्यधीशं च यः
 स्तुत्वा सम्यगुदारधीविलसितैः पद्यैस्सदामोदकैः।
 काञ्चीं तामुपगम्य तत्र वरदं देवैस्सदाभिष्टुतम्
 संसेव्याथ निजं निवासमगमत् तं भावये देशिकम् ॥ 16 ॥

हृद्यां श्रीचिह्नमालां प्रपदनमहितां गाधिकां द्वादशाढ्याम्
गाधां भाषाप्रकृप्तां अनितरसुलभां यो वितेने विचित्राम्।
चर्यामाचार्यजुष्टां व्यरचयदुचितां पञ्चकालात्मकान्ताम्
तं त्रय्यन्तार्यवर्यं सुमनसमनघं संश्रयेऽनन्यभक्त्या ॥ 17 ॥

यस्स्तम्बेरमशैलवैभवमथो गाधार्थपञ्चार्थकम्
गम्भीरां स्तुतिमष्टबाहुविषयां रम्यं नृहर्यष्टकम्।
चक्रे भव्ययथोक्तकारिविषयं स्तोत्रं यथोक्तक्रियः
वेदान्तार्यमहं भजामि विबुधोत्तंसं गुरुं तं सदा ॥ 18 ॥

यो दूरीकृतवान् श्रितान्धतमसं दीपप्रकाशस्य च
स्तुत्या सङ्गरपुङ्गवस्य महितं स्तोत्रं व्यधाद्वीर्यदम्।
हेतीशस्तुतिं आयुधस्तुतिवरां आस्वादनीयां बुधैः
विद्वद्बृन्दसमीडितं श्रुतिशिरोभूषं दधे चेतसि ॥ 19 ॥

मध्येकाञ्चि करीन्द्रशैलतिलकं नित्यं स्तुवन्नार्तिहम्
देवादेशमुदीरयन् भुवमिमां वैकुण्ठमेवाकरोत्।
सद्भ्यश्चोत्तममर्थजातमखिलं यो बोधयन् तैर्नुतः
निन्ये कालमुपासिषीय विबुधं तं देवचूडागुरुम् ॥ 20 ॥

काञ्च्या निर्गत्य शिष्यैस्सह शुभचरितैः शेषशैलं प्रयातः
तत्रत्य स्वामितीर्थे सुकृतिपरिचिते नित्यकृत्यं समाप्य।
सम्पश्यन् श्रीनिधिं यः पुलकितवपुरापादचूडं तदीयैः
कारुण्याम्भोधिवीचीसहचरनयनान्तैश्च दृष्टस्तमीडे ॥ 21 ॥

शेषाशेषाननाभिष्टुति महितसुधास्यन्दिसूक्तिप्रकर्षाम्
वैदुष्यस्वर्णवीक्षाविरचितनिकषप्रस्तरां स्निग्धगुम्भाम्।
श्रेयस्सूतिं बुधानां स्तुतिमकृत कविर्यश्च भव्यां दयायाः
वाणीविश्रान्तिभूमिं श्रुतिशिखरगुरुं तं भजेऽनन्यचेताः ॥ 22 ॥

विष्णोः स्थानानि गत्वोत्तरदिगुपगतान्यध्युवासात्तभूमा
 तत्तत्क्षेत्राधिदेवान् व्यनमदतिमुदा भक्तिकम्रोऽथ मत्वा ।
 क्षेत्राण्यन्यानि लोके नहि नहि समतां यान्ति काञ्च्येति भूयः
 स्वक्षेत्रं प्राप यस्तं प्रविमलमनसं वेदचूडार्यमीडे ॥ 23 ॥

काञ्च्यामाचार्यवर्ये निवसति च कुदृङ्मस्करी कश्चिदेतम्
 वादार्थं त्वाह्वयत् सप्रविमलवचसा लीलया तं जिगाय ।
 तादृक् ज्ञानामृताब्धिं तदनु सुविदितो मानयन् दिव्यशक्तिम्
 विद्यारण्यो वरेण्यः स्तुतिपरमलिखत् यस्य पत्रं भजे तम् ॥ 24 ॥

पद्यैः प्रैषयदञ्जसा प्रतिवचस्तस्मै विरक्त्युन्मुखैः
 सोऽप्येतं विविधैः क्रमैः सुविदितो मेनेऽवतारं हरेः ।
 वैराग्यैकनिधिं तृणीकृतमहीपालं त्वनन्याश्रयम्
 वेदान्तार्यमपारधीजलनिधिं तं वादिसिंहं भजे ॥ 25 ॥

श्रीरङ्गेश्वरशासनं बुधवरैः सम्प्रेषितं मानयन्
 वाद्युन्मादमपोह्य सत्पथमुपादेष्टुं तदा प्रस्थितः ।
 कावेर्या विधिवद्विधाय सकलं नित्याह्निकं दर्शनम्
 देवस्याकृत यस्तमेमि भगवद्भ्यानात्तसोपानतः ॥ 26 ॥

श्रीरङ्गेशकृपाकटाक्षमहितः सम्प्राप्य सद्भूषिताम्
 आस्यानौमजयच्च वादिनमहंकारोद्धतं प्रज्ञया ।
 तत्काले शतदूषणीं व्यरचयत् सिद्धान्तसंरक्षिणीम्
 यस्तं देशिकमाश्रये कविमणिं वादीभपञ्चाननम् ॥ 27 ॥

गोष्ठ्यां श्रीरङ्गनेत्रा सबहुमतिसुधीवृन्दविद्योतमानः
 मध्येरङ्गं वसात्र श्रुतिशिखरयुगार्थप्रवक्तेति भूत्वा ।
 आदिष्टो हृष्टचेताः कतिचनदिवसानर्थमाम्नायगूढम्
 सद्भ्योऽभीष्टं प्रवक्ष्यन्नवसदधिपुरं यस्तमार्ये प्रपद्ये ॥ 28 ॥

वेदान्तद्वयमत्र रङ्गसविधे प्रख्यापयन् सत्कृतीः
 व्यातन्वन् वसतात् त्वमित्यभिदधे स्वप्ने यतीन्द्रस्वयम्।
 यस्मै रङ्गहृदन्तरङ्गितहृदे सौभाग्यमातन्वते
 योगीन्द्राङ्घ्रिपयोजभृङ्गमिह तं वन्दे मुकुन्दप्रियम् ॥ 29 ॥

दृष्ट्वा श्रीरङ्गनेता सदसि च निगमव्याक्रियानैपुणीं ताम्
 वेदान्ताचार्यसंज्ञां व्यतरदतिमुदा यस्य विद्याधिनेतुः।
 यस्मै यं रङ्गनेत्रप्यजगणदवनौ सर्वतन्त्रस्वतन्त्रम्
 त्रय्यन्तार्यं तमीड्यं जनिपथरुगदङ्कारवर्यं प्रपद्ये ॥ 30 ॥

योगक्षेमैकहेतुं सकलतनुभृतां विश्वसौभाग्यधेनुम्
 सद्भिर्नित्यानुभाव्यां प्रसदनमहितां सर्वलावण्यपण्याम्।
 देवीमस्तौद्धरित्रीं सरसिजनिलयां चोद्धरित्रीं भवाब्धेः
 यो लक्ष्मीवीक्षितान्तर्हृदयसरसिजस्तं श्रये वेङ्कटेशम् ॥ 31 ॥

नीळायास्तुतिमद्भुतां सुमधुरां गुण्यां गभीरार्थदाम्
 देवेशस्य दशावतारमहिमादर्शां स्तुतिं चादरात्।
 भक्ताभीष्टफलप्रदां व्यरचयत् नित्याभिगेयां शुभाम्
 यस्तं शान्तिदयादिभूपमनिशं वेदान्तसूरिं भजे ॥ 32 ॥

क्षान्त्यौदार्यगुणोज्ज्वलो बुधवरैरभ्यर्थितो यो गुरुः
 श्रीरामानुजसंयमीन्द्रविजयोत्तंसां व्यधात् सप्ततिम्।
 तं योगीन्द्रदयैकपात्रमखिलप्रत्यर्थिवित्रासिनम्
 श्रीमद्वेङ्कटनाथमस्मदवनार्थात्तावतारं भजे ॥ 33 ॥

चित्रं शुद्धं विधार्य सहृदयहृदये तत्त्वसन्दर्शनेद्धम्
 स्निग्धं गभीरभावं सकलकुशलदं स्रग्धरावृत्तकूतम्।
 सार्वज्ञ्याभिप्रकाशं कृतिमणितरलं तत्त्वमुक्ताकलापम्
 व्यातेने यस्तमभ्येम्यसदृशकृतिनं सर्वतन्त्रस्वतन्त्रम् ॥ 34 ॥

संसाराब्धिनिमग्नसाधुजनतासंरक्षणैकव्रती

रम्यं सारविवेचकाधिकरणादर्शं च सारावलिम्।
मीमांसापदरक्षिणीं च रुचिरां यस्तत्त्वटीकां व्यधात्
तं वेदान्तगुरुत्तमं प्रणिपताम्याजानशुद्धं विभुम् ॥ 35 ॥

तात्पर्यज्योत्स्निकां यं कुदृशमततमःकर्शिनीं सुप्रसिद्धाम्
श्रीगीताभाष्यभावोदधिमथनसुधापूर्णचन्द्रो वितेने।
संख्यावद्विश्वरक्षाकरणपटुमतिः वादिगर्वापनेता
तं त्रय्यन्तार्यवर्यं कविकथकहरिं संश्रयेऽनन्यचेताः ॥ 36 ॥

सर्वाभीष्टार्थसिद्धिं सकलविबुधजीवातुमादर्शनीयाम्
चक्रे सर्वार्थसिद्धिं तदनुकृतिमणिं न्यायसिद्धाञ्जनं च।
आम्नायान्तानुसारात् विमतपरिहृतेः न्यायशुद्धिं च नव्याम्
यः श्रीवेदान्तसूरिः तमहमनुकलं भावयाम्यन्तरङ्गे ॥ 37 ॥

गम्भीरार्थप्रकाशां विकसितसुमनोवासितां योऽतिरम्याम्
मुख्यामीशाधिवास्यां अकृतकवचनोत्तंसितां व्याचकार।
संसाराग्निप्रदीप्तिव्यपगततनुभृत्प्राणसञ्जीविनीं तम्
संसेवे वेदचूडागुरुवरमनिशं सर्वतन्त्रस्वतन्त्रम् ॥ 38 ॥

चक्रे यः पञ्चकालक्रमविधिमहितां पाञ्चरात्राभिरक्षाम्
तद्गीत्यैवाचरन्तं स्वपरहितपरं चाश्रितैः कारयन्तम्।
श्रीमद्गीतार्थसङ्ग्राहकपरमकृतेः यामुनेय्याश्च रक्षाम्
कुर्वाणं चिन्तयामि प्रथितकविघटापञ्चवक्त्रं प्रगल्भम् ॥ 39 ॥

प्राप्तः कैश्चिद्विरोधः कुनयमतियुतैः शङ्खचक्राङ्गनादेः
सर्वास्तान् खण्डयित्वा निजपथमनयत् सच्चरित्रस्य रक्षाम्।
व्यातानीत् वेदसम्मत्युपचितमहिमोत्कर्षमुर्व्यां सुधीन्द्रः
तं वेदान्तार्यवर्यं हयमुखदयितं देशिकेन्द्रं प्रपद्ये ॥ 40 ॥

बाह्याभ्यन्तरपश्यतोहरकृतां बाधां समुत्सादयन्
 निक्षेपस्य समग्ररक्षणकृतिं रक्षां रहस्यस्य च।
 चक्रे यः कवितार्किकद्विपहरिः त्रय्यन्तपारङ्गतः
 वन्दे तं गुरुवादिहंसमुदिराचार्यान्तरङ्गं गुरुम् ॥ 41 ॥

व्याचष्ट न्यासविद्याविवृतिसहकृतां न्यासविंशत्यभिख्याम्
 तद्वन्न्यासप्रधानं निरवधिफलदां रङ्गनाथातिहयाम्।
 श्रुत्यन्तोद्भासमानां तिलकपरगतां न्यासपूर्वा कृतिं यः
 व्यातेने न्यासयुक्तं दशकमपि गुरुः तं शरण्यं प्रपद्ये ॥ 42 ॥

पौराणिक्यैव रीत्या सकलसुमनसां बोधनार्थं परार्थम्
 ग्रन्थं भूगोलनिर्णायकमथ सहितं व्याख्यया यश्चकार।
 सर्वत्रैवं यतीन्द्रप्रवरफणितितात्पर्यमुर्व्यां प्रवक्ष्यन्
 जेजीयात् देशिकेन्द्रस्त्वयमिति विबुधैः प्रार्थितश्चाश्रयेतम् ॥ 43 ॥

विद्यारण्यस्य वादोह्यभवदनुपमः सार्धमक्षोभ्यनाम्ना
 राजा वादोक्तिमालां श्रुतिमकुटगुरोः अन्तिकं प्रैषयत्ताम्।
 तत्सर्वं वीक्ष्य सूरिः निरणयदसिना तत्त्वमस्युक्तिनाम्ना
 विद्यारण्योक्त्यरण्यं विदलितमिति तं पूर्णविद्यं प्रपद्ये ॥ 44 ॥

सन्दृष्टः कृष्णमिश्रः स्वरचितकृतिना जेतुमार्यं यदागात्
 सर्वज्ञः तद्विदित्वा व्यतरदथ च संकल्पसूर्योदयाख्यम्।
 दृष्ट्वा तं वीतदर्पः गुरुपदकमलन्यस्तमूर्धातिवृत्तः
 तादृग्विद्वत्प्रगल्भं त्वघटितघटनादक्षमाभावये तम् ॥ 45 ॥

श्रीरामाभ्युदयं विधाय कविराट् लब्धुं यशो डिण्डिमः
 आगत्याथ यदूद्भवाभ्युदयतो मेने स्वयं निर्जितः।
 स्तुत्वा तं कविवादिसिंहमनमत् भक्त्या ततो निर्गतः
 तं गाधेयकुलानुरूपचरितं वेदान्तसूरिं भजे ॥ 46 ॥

निष्क्रम्याथ वनाद्रिमुख्यसदनान्यन्यानि चारात् हरेः
 नत्वा श्रीकुरुकापुरीश्वरमथ श्रीरामसेतुं गतः।
 स्नात्वा तत्र पुनर्भवादिरहितस्थानाप्तिहेतौ मुदा
 भूयः प्राप भुजङ्गशायिसविधं यस्तं नमाम्यार्तिहम् ॥ 47 ॥

चोलेष्वप्रतिमानि विष्णुसदनान्यासेव्यभूयः स्वकाम्
 जन्मक्षमां समुपागतः करिगिरीशाधिष्ठितां मुक्तिदाम्।
 ध्यायन्नास हरिं प्रपन्नशरणं योगीन्द्रमुख्यार्चितम्
 नित्यं स्वाश्रितसाधुबोधनपरो यस्तं प्रपद्ये गुरुम् ॥ 48 ॥

कश्चिद्देशिकमेत्य कुण्डलिवशीकाराग्रणीः मान्त्रिकः
 शक्तिं दर्शितवान् यदा गुरुवरः तार्क्ष्यं तदा संस्तुवन्।
 मन्त्रग्रामविदञ्जसा तमजयत् सम्प्रार्थ्य सोऽपि क्षमाम्
 यातस्तं सकलज्ञताप्रकटिनं वेदान्तसूरिं भजे ॥ 49 ॥

मन्त्रोपासक आगतो गुरुवरं त्वाप्लावकालेऽपरः
 कृत्वा मन्त्रबलान्महोदररुजा ग्रस्तं जहासाधमः।
 ज्ञात्वा तत्क्षण एव तत्प्रतिमनुं तार्क्ष्यं जपन्नीरुजः
 स्थूणारन्ध्रत एव तत् विषजलं प्रास्त्रावयत्तं भजे ॥ 50 ॥

भूयोनिर्गत्य काञ्च्या अहिपतिशयनं सन्दिदक्षुर्बुधेन्द्रः
 मध्येमार्गं वितस्थे विश उदवसिते कस्यचित् सोऽर्धरात्रे।
 भुङ्क्ते श्वेतस्तुरङ्गः तव मम चणकान् इत्युदीर्याथ दुग्धम्
 प्रादात् यत्तन्निवेद्याप्यपिबदतिमुदा तं श्रये देशिकेन्द्रम् ॥ 51 ॥

निर्मायाहीन्द्रपुर्यां स्वयमतिसुभगं केनचित् प्रार्थितोऽन्धुम्
 तेनैवाभिष्टुतश्च प्रकटितमहिमा सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः।
 नीत्वैवं वासरान् यः कतिचनकृतधीः प्रस्थितोऽथानुरङ्गम्
 तत्रावात्सीत् स्वगेहे तमहमनुकलं शीलयाम्यन्तरङ्गे ॥ 52 ॥

श्रीमान् सद्भिरुदीरितश्शमधनैः ज्ञानब्धिराकाविधुः
 तत्वानां चुलकं रहस्यचुळकं सद्रक्षणाय व्यधात्।
 तत्वानां पदवीं रहस्यपदवीं सर्वोपसेव्यां च यः
 सेवे तं श्रुतिमौलिदेशिकमणिं श्रीमाधवीश्रीपदम् ॥ 53 ॥

विष्णोर्हृद्यां रहस्यप्रथममणिगणं व्याकृतिं चातिरम्याम्
 चक्रे यस्तत्त्वरत्नावलिमथ विवृतिं हृत्तमोनाशिनीं ताम्।
 श्लोकद्वन्द्वस्थितार्थप्रकटनसरहस्योत्तमाङ्गावतंसम्
 वेदान्ताचार्यवर्यं धुतकलिकलुषं तं श्रये सत्यवाचम् ॥ 54 ॥

तत्वानां नवनीतमद्भुतरसं कृष्णस्य तन्मुष्णतः
 तद्वद्रस्यमहो रहस्यनवनीतं चातिहृद्यं सताम्।
 तत्वोल्लासकरीं रहस्यमहितां यो मातृकां चादरात्
 व्यातेने कविपुङ्गवो गुरुवरः तं प्रीणयाम्यन्वहम् ॥ 55 ॥

दिव्यं चाञ्जलिवैभवं बुधमनोलङ्कारमत्युज्ज्वलम्
 ह्यात्मोज्जीवकृते प्रधानशतकं तं सारसारं परम्।
 श्रीवैकुण्ठपदाधिरोहपदवीं यो निर्ममे निर्ममः
 सेवे तं परवादिनागगरुडं त्रैविद्यचूडागुरुम् ॥ 56 ॥

संसारं भजतां अनर्थबहुलं निस्सारमप्यादरात्
 लोकानामभयप्रदं भयदमप्यत्युद्धतानां तथा।
 व्यातानीदभयप्रदानलसितं सारं पुमर्थप्रदम्
 यस्तं देशिकमाश्रयेऽनवरतं प्रत्यर्थिशैलाशनिम् ॥ 57 ॥

प्रारभ्य प्रथमात् रमासहचरात् स्वाचार्यसीमावताम्
 पूर्वेषामवरोहणक्रमगतां सत्सम्प्रदायस्य च।
 सम्मान्यां परिशुद्धिमातनुत यो रम्यां सतां श्रेयसे
 तं वेदान्तगुरुत्तमं शमनिधिं वन्दे दयावारिधिम् ॥ 58 ॥

लक्ष्मीनाथकृतोपकारनिवहान् कारुण्यपूर्णोदयान्
जन्मावृत्तिनिवर्तकान् निजगुणावृत्तिप्रवृत्युन्मुखान् ।
यः प्राचीकटदाश्रितामरतरुः व्यक्तेऽपकारिण्यपि
सन्त्यक्तापकृतीः अहो ह्युपकृतीः कुर्वन्तमन्तर्दधे ॥ 59 ॥

सारासारपयोनिधिप्रमथनात् सारार्थजातं गुरुः
सङ्गृह्यन्नथ सारसङ्ग्रहसमाख्यातां कृतिं निर्ममे ।
संसारातिविरक्तसाधुजनतासन्त्राणनित्यव्रती
कंसारातिपदाम्बुजातमधुपो यस्तं श्रये देशिकम् ॥ 60 ॥

श्रीरङ्गे भोगितल्पं त्वभिगमनमुखैः अर्चयन्नन्वहं यः
साधुभ्यः स्वप्रबन्धान् जलनिधितनयाप्रेयसोऽतिप्रियां श्रु ।
व्यावृण्वन्नध्यवात्सीत् निखिलकुमतितामिस्रचण्डप्रभावान्
भक्त्या तं वेदचूडागुरुवरमनिशं चिन्तयाम्यन्तरङ्गे ॥ 61 ॥

स्वच्छात्रब्रह्मतन्त्राभिधवरमुनये ब्रह्मवित्तन्त्रवेत्रे
प्रीत्या यो वेदचूडायुगलमभिदधे सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः ।
तं प्रज्ञासिन्धुमन्धन्तमसमपनयन्तं बुधाभोजसिन्धुम्
वाचां धाराभिरासेचनकमभिरुचं देशिकेन्द्रं नमामि ॥ 62 ॥

सम्यग्भक्तिमुपेयुषां निजपदद्वन्द्वैकरक्षावताम्
साधूनां श्रुतिभाष्यमाकलयता येनानघं द्विशतम् ।
प्रीत्याफाणि फणीन्द्रशायिकरुणावेणीसमाप्लाविना
भक्त्या तं कलये निरन्तरमहं वेदान्तसूरिं गुरुम् ॥ 63 ॥

शिरसि निगमचूडादेशिको योऽतिभक्त्या
हरिपदरसिकानां पादरक्षां दधार ।
दुरितहरणरक्षा तद्गुरोः पादरक्षा
भवतु मम तु साक्षात् मस्तके पादरक्षा ॥ 64 ॥

श्राद्धे यस्स्वपितुर्न्यमन्त्रयदथो विप्रांस्तदनागतान्
 दृष्ट्वा तत्समये स्मरन् हयमुखं प्रारब्धवांस्तत्क्रियाम्।
 भोक्त्राकारत आगता बुभुजिरे भुक्तिं च तृप्ता गतः
 निष्प्रत्यूहं अकारयन्निति विदन् हृष्टो गुरुस्तं भजे ॥ 65 ॥

कश्चित् रत्नं च रुक्मं गुरुमनस उपादानकाले परीष्ट्यै
 प्रादात् तत् देशिकेन्द्रः बहिरुदवसतेः प्राक्षिपत् सद्य एव।
 तं वैराग्यैकरत्नं मृदुपलकनकाद्यात्तसाम्यं निरीहम्
 वेदान्ताचार्यवर्यं प्रसदनसुमुखं चिन्तयाम्येकतानः ॥ 66 ॥

अस्तावीत् हृद्यपद्यैः शतकदशमितैः प्रार्थितः कीर्तिपूत्यैः
 श्रीरङ्गेशाङ्घ्रिरक्षानुतिततिमहितां निर्ममेत्वेकयामे।
 श्रुत्वा तां रङ्गनाथः कविकथकहरिस्त्वं भवेत्याह्वयत् यम्
 स्तुत्यं सर्वैः स्तवीमि श्रुतिशिखरगुरुं तत्कृपालब्धसूक्त्या ॥ 67 ॥

व्याचक्रे मुनिवाहनस्य यमिनस्सूक्तिं सुधावर्षिणीम्
 वाचाभिः हृदयङ्गमाभिरपरां सूक्तिं च तां माधुरीम्।
 प्रश्नानां महतां अनर्घवचसां भावान् स्फुटं व्यञ्जयन्
 यस्तं वेदशिरोगुरुत्तममहं सञ्चिन्तयाम्यन्वहम् ॥ 68 ॥

आत्मारामा शठारेर्भगवदनुभवानन्दलीलैकलोलाः
 तादृग्भावास्तदीयानननलिनदळान्निर्गतास्सूक्तयश्च।
 तासां व्याख्या यदीया निगमपरिमळाभिख्ययाघ्रापिताभूत्
 तत्तादृक्धीसुधाब्धिं निगमततिशिरोदेशिकं तं प्रपद्ये ॥ 69 ॥

चक्रे तात्पर्यरत्नावळिमतिमधुरां स्निग्धगम्भीरभावाम्
 धार्यां सद्भिश्शठारात्यनुभवसुमनोहारिसूक्तेश्च सारम्।
 सङ्गृह्य श्रीशपूजाक्रममवनिबुधैः प्रार्थितो निर्ममे यः
 संसेवे वादिसिंहं कविकुलतिलकं वेदचूडागुरुं तम् ॥ 70 ॥

कान्तोदन्तं पवनतनयात् संश्रुतं स्वप्रियायै
कान्तोदन्तं रघुपतिरथो हंसतस्सन्दिदेश।
इत्याशंसत्सरसवचनैः हंससन्देशरत्नम्
वेदान्तार्यः कविकुलगुरुः यो व्यधात्तं नमामि ॥ 71 ॥

नीवीं तामतुलां सुभाषितवतीं रम्यां सदानन्दिनीम्
सुश्लिष्टां सरसां परार्थकलितां यश्चाकरोन्निर्ममः।
सन्देशं सरहस्यमादरकृतं तत्त्वार्थसन्देशिनीम्
व्याख्यां चाश्रितमाधवात्मजपरित्राणाय तं भावये ॥ 72 ॥

प्रबन्धानां सारं निघसनियमं च द्वयमनोः
मनोर्मूलस्यापि द्रविडवचनैः सङ्ग्रहमथ।
प्रसिद्धान्त्यश्लोकप्रविमलसदर्थस्य च मुदा
व्यधात् यस्तं वन्दे द्रविडनिगमास्वादरसिकम् ॥ 73 ॥

श्रीमद्देवाधिनेतुस्सदयितहृदयस्यार्तिहर्तुः प्रसादात्
पुत्रं कारुण्यपात्रं सकलबुधमणिस्यूतिसूत्रं पवित्रम्।
रोहिण्यां रङ्गपुर्यां नभसि समुदितं जातकर्मादिना यः
संस्कुर्वाणस्तदान्तर्मुमुद अविरतं भावये देशिकेन्द्रम् ॥ 74 ॥

पुत्रः पित्रा विधात्रा वरद इति मुदावाप येनाभिधेयम्
काले चैवोपनीत स्तदनु च सकलाम्नायजातं च लेभे।
यस्माच्छस्त्राण्यधीतो यतिपतिवरसिद्धान्तशस्तध्वजोऽभूत्
तं वेदान्तार्यवर्यं शरणमनुकलं यामि सूक्त्या च नौमि ॥ 75 ॥

ग्रन्थालोकनदत्तदृष्टिरथ तद्वीथ्यागतं लक्ष्मणम्
नाजानात् तदनु क्रुधा तदनुगाः पादौ चकर्षुर्गुरोः।
अज्ञानात् कृतमित्युदीर्य विनमन् तं च क्षमां प्रार्थयन्
यद्देशान्निरगात् सदारतनयो यस्तं भजे देशिकम् ॥ 76 ॥

कावेरीतीरलोलं वरदमभिनमन् सत्यकल्याणपुर्याम्
 सार्धं पुत्रेण दारैः विशदमुपदिशन्नाश्रितेभ्यस्सदर्थान्।
 तत्रैवास्ते सुखेनेत्यवगततदुदारप्रवृत्तिः सदारः
 आयातो लक्ष्मणार्यश्शरणमुपगतो यं तमार्यं प्रपद्ये ॥ 77 ॥

आयातं तमुदीक्ष्य देशिकवरः पृष्ट्वा च तत्कौशलम्
 दुर्वर्णाप्तिनिदानमाधिहरणोपायं च बुध्वा तदा।
 स्वीयाङ्घ्र्यम्बुजवार्यधापयदथो तं नीरुजं चाकरोत्
 सन्तानाप्तिवरं ददौ च कृपया यस्तं भजाम्यार्तिहम् ॥ 78 ॥

शिष्याणां दुरितं तदीयगुरुमप्याहन्ति निर्दोषिणम्
 हीत्याद्यार्यवचः कदापि वितथं नैवेति चोद्धोषयन्(??)।
 साधुर्लक्ष्मणसूरिरप्यनुकलं यत्पादतीर्थं मुदा
 पायं पायमवाप पुत्रसुफलं यत्सेवया तं भजे ॥ 79 ॥

ध्यायन् रङ्गमनु प्रयास्यति गुरौ म्लेच्छैर्यदास्कन्दितम्
 श्रीरङ्गं नगरं बुधाश्च बहवो नष्टाश्च शिष्टास्स्वयम्।
 रङ्गत्राणपरायणास्तदनुगोप्यार्यस्तदापालयत्
 मा याहीति वचस्सुदर्शनकवेस्तं देशिकं संस्तुवे ॥ 80 ॥

आदौ येन सुदर्शनार्यकलिता श्रीभाष्यसुव्याक्रिया
 प्रख्याता श्रुतकाशिकेत्यभिधया कृच्छ्रेण संरक्षिता।
 सत्पात्रेषु नियोजिता च तदनु ब्रह्मोपदेशः कृतः
 याभ्यां यौ च सुरक्षितौ बुधसुतौ तं संश्रये देशिकम् ॥ 81 ॥

गत्वा यादवकाश्यपीधरवरं कल्याणतीर्थं गतः
 कृत्वा कृत्यमुदारधीः यतिपतिं संसेव्य यस्त्वादरात्।
 आर्तत्राणपरायणं स्वशरणं नारायणं संश्रितः
 नत्वासेचनकं रमासहचरं हृष्टस्तमाभावये ॥ 82 ॥

पुत्राय संयमिमणीक्षणपात्रिताय
तत्रैव यो द्रविडवेदशिरोऽर्थजातम्।
मित्राय वादितमसो वरदाय सूरिः
प्रीत्यादिशत्तमहमन्वहमाश्रयामि ॥ 83 ॥

आशास्य मङ्गलमनर्घमुदारगीर्भिः
तत्क्षेत्रसम्पदुपलब्धिनिधिं कुमारम्।
तन्मङ्गलं पुनरवाप ततो निसृष्टः
यस्तं गुरुं प्रणिपतामि सदारसूनुम् ॥ 84 ॥

रम्यामत्यद्भुतार्थां परिचितसरसां रङ्गनाथाविहङ्गाम्
जन्मानावृत्तिहेतुं दुरितविदलिनीं सर्वसौभाग्यदात्रीम्।
शत्रून्मादापहर्त्रीमहिशयनहिताशासनाभीतिशंसाम्
चक्रे यो वेदचूडागुरुदितदयस्सन्ततं तं भजामि ॥ 85 ॥

श्रुत्वा गोपणभूमिपो यमनिभान् जित्वा तुरुष्कान् भुवि
श्रीरङ्गाधिपतिं स्वकीयविषये संस्थाप्य भूयः क्रमात्।
पूजां कारयतीति हर्षवचनं रङ्गं प्रति प्रस्थितः
यो दारैस्सह दारकेण च गुरुस्तं संश्रयेऽस्मन्निधिम् ॥ 86 ॥

प्रणवकृतविमानं भक्तवर्गान् पुनानम्
निखिलशुभनिदानं मुक्त्युपायैकतानम्।
भुजगमधिशयानं वाञ्छितार्थान् ददानम्
व्यनमदथ युवानं यस्सिषेवे तमीडे ॥ 87 ॥

प्रणम्य रङ्गराजमात्मगेहमाप्य धीमताम्
प्रवर्तयन्मुदा स्वपादभक्तियुक्तचेतसाम्।
त्रयीशिरोयुगं सदा सदारदारकस्तुतः
बभौ च यो गुरुर्महान् तमाश्रयेऽर्थिकल्पकम् ॥ 88 ॥

भाषागीतितदञ्चितार्चनविधीन् केचिन्न्यषेधंस्तदा
 तान् सर्वानजयन्नृपस्य पुरतस्संस्थापयन् सत्यथम्।
 देवस्याध्ययनोत्सवान् प्रतिहतानाकल्पमव्याहतम्
 यश्चाकारयदाश्रयामि सततं तं वेदचूडागुरुम् ॥ 89 ॥

काञ्च्यां कश्चिददूषयन्मतमथो रामानुजीयं यदा
 वादे तं विजिगाय यो मुनिवरः श्रीब्रह्मतन्त्रोत्तमः।
 तादृक्छिष्यं उपाश्रितामरतरुं सौभाग्यरत्नाकरम्
 वेदान्तार्यगुरुं भजाम्यनुदिनं तत्पादपद्मे रमे ॥ 90 ॥

सारं कृत्वा रहस्यत्रयपरिकलितं सर्वलोकोत्पुनानम्
 तत्वोदन्वत्प्रभूतं प्रविमलसुमनस्सारमात्मीयसारम्।
 श्रीमान्योऽधापयन्नो भवविषयजुषः संश्रितत्राणहेतोः
 वन्दे तं वेदचूडागुरुमनवरतं तत्कृपालब्धवर्णः ॥ 91 ॥

तत्त्वार्थे विशदीकृतेऽपि च मतिभ्रान्त्यान्यथा मानवाः
 सन्दिग्धा इति यो दयार्द्रहृदयः शङ्कानिवृत्यै सताम्।
 शङ्कानां परिहारमाश्रितपरित्राणप्रवीणो गुरुः
 व्यातेने कविवादिपञ्चवदनस्तं वन्दिषीयान्वहम् ॥ 92 ॥

शिल्पी पीठे स्वकृप्ते चतुरमतिरपि श्लेष्टमार्यस्य मूर्तिम्
 आरेभे तक्षितुं यत्तदभवदतुलं लोहितं तत्कपोले।
 स्वीयं वैदुष्यमुर्व्यां प्रहतमिति वदन् सर्वविज्ञं ववन्दे
 शास्त्रं शिल्पार्थसारं व्यतनुत गुरुराट् यस्तदाभावये तम् ॥ 93 ॥

श्रीवेङ्कटेशवदनाम्बुजनिर्गतास्ताः
 को वा कृतीर्गणयितुं प्रभवेत् विपश्चित्।
 तत्रालभेककृतिरेव पुमर्थलब्धै
 तादृगुरूत्तममयेऽहमनन्यभक्त्या ॥ 94 ॥

हरिदिनतिलकाख्यं श्लोकरूपं निबन्धम्
हरिदिनकरणीयं नित्यकृत्यं प्रवक्तुम्।
व्यरचयदनघं यो धर्मशास्त्रानुरोधम्
हरिपदपरिचारार्थमासेवये तम् ॥ 95 ॥

ब्रह्मसूत्रनिर्मितिप्रतिष्ठितिप्रबोधिकाम्
ब्रह्मसूत्रपूर्वकप्रतिष्ठितिं व्यधात् कृतिम्।
ब्रह्मतन्त्रवित् स्वतन्त्र एव सर्वतन्त्रयुक्
ब्रह्मतन्त्र संयमीन्द्रदेशिकं तमाश्रये ॥ 96 ॥

वैश्वदेवकारिकाकृतिं कृतिं लिलेख यो
वैश्वदेवकर्मतत्प्रयोगरीतिदर्शिनीम्।
दिव्यदेशमङ्गलप्रकीर्तनाय निर्मिताम्
दिव्यसूक्तिमाह तं गुरुत्तमं भजे सदा ॥ 97 ॥

प्रीत्या रङ्गाधिनेतुः प्रसदनमहितः पुस्तकं ज्ञानमुद्राम्
लेभे यश्चिह्नभूतं करकमलयुगे सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः।
वेदान्ताचार्यवर्यं शमदमकरुणाभोनिधिं ज्ञानराशिम्
वन्दे तं वादिपञ्चाननमखिलगुरुं भक्तमन्दारमीड्यम् ॥ 98 ॥

आम्नायमौलिगुरुवर्य ! कृपाम्बुराशे !
घण्टावतार ! विनयोज्ज्वल ! वादिसिंह !।
सर्वज्ञ ! संश्रितजनप्रिय ! सर्वमान्य !
श्रीवेङ्कटेश ! कविपुङ्गव ! संश्रये त्वाम् ॥ 99 ॥

रसयति रसना मे स्वादु नामामृतं ते
स्मरति च हृदयं मे त्वत्कृतोदारसाह्यम्।
प्रणमति मम मूर्धा त्वत्पदाभोजयुग्मम्
परिणतमिह मे तत् भागधेयं सुधेयम् ॥ 100 ॥

जयति जगति वेदान्तार्यवर्यस्सुधीन्द्रः
जयति सकलसेव्या तत्कृतोदारवाणी ।
जयति च वसुधेयं तत्पदन्यासधन्या
जयति सुजनगोष्ठी तद्गुणानुद्गृणन्ती ॥ 101 ॥

सवितृनिभशरीरे श्रीशघण्टावतारे
श्रुतिसरणिविहारे वादिभङ्गातिधीरे ।
स्तुतिवचनविदूरेऽनन्तसूरेः कुमारे
सहकृतसुतदारे भावना मेऽस्तु धीरे ॥ 102 ॥

प्राचीनाचार्यवाचां समुचितपथसञ्चारलब्ध्या यथार्थान्
बोद्धुं शक्तो धरित्र्यां अकृतकवचनोत्तंससूरेर्न चान्यः ।
अस्तीत्यालोच्य सम्यक् सुदृढमहमुदाराश्रयं तं प्रपद्य
स्मारं स्मारं तदङ्घ्रिद्वयमनवरतं नौम्यहं तत्कृपां ताम् ॥ 103 ॥

अबद्धोऽपि बद्धः सुबद्धोऽपि बद्धः
मदीयः प्रबन्धः सदा सन्निबद्धः ।
प्रबुद्धोऽत्र यश्च त्रयीशेखरार्य -
प्रमोदावहाङ्घ्र्यब्जबद्धस्समिन्धे ॥ 104 ॥

अनन्तसूरिसू नुरत्युदारधीस्सदाश्रयात्
निरन्तरं हरिं भजन्नवाप विश्ववैभवम् ।
तदाश्रयात् सदाश्रयस्तदीयवैभवं जगौ
स गोपबालकः कृतिं समर्पयच्च तत्पदे ॥ 105 ॥

समासु सर्वासु सतीषु भाग्यात्
समान्वभूत् यद्विभवोऽतिवैभवम् ।
ततोऽतिशेतेऽद्य च कीलकोऽयम्
यत्सप्तशत्युत्सववैभवोत्कः ॥ 106 ॥

श्रीमद्वेदान्तसूरिः कविकथकघटाकेसरी वेङ्कटेशः
सर्वैस्सर्वत्र पूज्यो निखिलशुभगुणस्सर्वतन्त्र स्वतन्त्रः।
आत्मीयं च प्रभावं सकलबुधमुदेऽचीकरत् सुप्रसन्नः
श्रीमद्वेदान्तरामानुजगुरुकरुणाशालिगोपालवाचा ॥ 107 ॥

कौण्डिन्यवंशतिलकस्य नृसिंहसूरेः
नप्ता बुधप्रवररङ्गधुरीणपौत्रः।
श्रीकृष्णसूरितनयो विदुषां विधेयः
गोपालसूरिरनुवत् गुरुराद्भभावम् ॥ 108 ॥

॥ इति श्रीमन्निगमान्तमहादेशिकवैभवशतकं समाप्तम् ॥